

ԱԶՍՏԱԳՐՈՒԱՑ ԶԱՆԳԱԿԸ

10 Հոկտեմբեր 1997, պատմական օր մը եղաւ Երուսաղէմի Սրբոց Թակոբեանց Միաբանութեան եւ Երուսաղէմահայութեան համար: Կեսարիոյ շուկաներու մէջ վաճառքի համուած Կեսարիոյ եկեղեցիներէն մէկուն հայկական զանգակը, իբրեւ նուէր կը յանձնուի Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութեան:

Արդարեւ, գերմանացի մտաւորական մը՝ Էրմեսթ Նոթլինկ, որ եօթը տարի Պոլիս մնացած է, գերմաներէն լեզու ուսուցանելով դպրոցներու մէջ 1864-1971, դէպի գաւառներ իր այցելութեան ընթացքին, Կեսարիա կ'այցելէ, եւ այդ առիթով, շուկայի մէջ ծախու համուած ապրանքներու կարգին, հայ եկեղեցւոյ այդ զանգակը կը տեսնէ եւ կը գնէ: Ջանգակի վրայ արձանագրութիւնը հետեւեալն է. «ԹԻՇԱՍԱԿ Է + ԳԻԻՂԻ + Է՛ՐԿԱՆ + ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ + ԹՈՎՄԱՍԻ, ՈՐԴԻ, ՄԱՐՏԻՐՈՍ/Ի/ ՄՔ. ԱՄՆ. 3 ՄԱՅԻՍ 1879»:

Գերմանիա վերադարձին, զանգակը իր հետ տուն կը տանի: Իր դուստրը՝ Քրիսթիանէ Նոթլինկ, 1896ին, Երուսաղէմ իր այցելութեան ընթացքին, կ'այցելէ Հայոց վանք եւ Հելէն եւ Եդուարդ Մարտիկեան թանգարանը: Սրբազան Պատրիարքին հետ թղթակցութիւններով, կարգադրութիւններ կը կատարուին եւ Էրմեսթ Նոթլինկի տասնհինգ հոգինոց խումբի մը ընկերակցութեամբ 10 Հոկտեմբեր 1997ին, Ուրբաթ, կը ժամանէ Երուսաղէմ:

Նոյն օրը, երեկոյեան ժամը 7.30ին տեղի ունեցաւ յանձնումի արարողութիւնը ժառանգաւորաց վարժարանի հանդիսասրահին մէջ, նախագահութեամբ Ամենապատիւ Տ. Թորգոմ Պատրիարքի, ի ներկայութեան Միաբանութեան անդամներուն եւ կոկիկ հասարակութեան մը:

Ժառանգաւոր սաներու «Ուրախ Լեր» շարականի երգեցողութենէն յետոյ, օրուայ հանդիսութեան բացումը կատարեց, Գերմաներէնով, Տ. Անուշաւան Ծ. Վրդ. Ջոջանեան: Բարի գալուստ մաղթեց ներկաներուն, շնորհակալութիւն յայտնեց բացակայ նուիրատուին՝ Էրմեսթ Նոթլինկին: Ներկայացուց իր դուստրը՝ Քրիսթիանէ Նոթլինկը, իր մարդասիրական արարքին համար, իր ամուսինը՝ Ֆրիտրիխ Ռիմայերը եւ իրենց ընկերացող խումբը: Հայր Սուրբը ըսաւ. «Այս մարդասիրական արարքը բարեկամական յարաբերութիւններ կը ստեղծէ Գերման Բողոքական եկեղեցւոյ եւ Հայ Առաքելական եկեղեցւոյ միջեւ»: Ապա քեմ հրաւիրեց Քրիսթիանէ Նոթլինկը, որ իր պատգամը տայ: Ան ըսաւ. «Հայրս այս զանգակը գնած է Կեսարիոյ շուկաներէն, եւ մեր մօտ մնաց քսան տարի: Չէինք գիտեր, որո՞ւմ տալ այս զանգակը: Անցեալ տարի, Երուսաղէմ եկայ, այցելեցի Հայոց Պատրիարքութեան թանգարանը, տեսայ ջարդի տեսարաններ, եւ ըսի ինքզինքիս, թէ զանգակին տեղը հոս է: Հօրս յայտնեցի գաղափարս եւ ինքը հաւանեցաւ: Այժմ այս զանգակը լեզուակ չունի, բայց, ամ պիտի չլռէ, ամ վկան եղած է հայոց տառապանքին, 1879ին հնչած է ամ Կեսարիոյ մէջ, եւ յարատեւ պիտի հնչէ մեր հոգիներուն մէջ, յիշեցնելով մեզի հայոց ողբերգութիւնը: Մասնակից ենք ձեր ուրախութիւններուն, եւ վշտակից ենք ձեր վիշտներուն: Ձեր տառապանքները քաջութիւնը տուին ձեզի վերապրելու եւ գոյատեւելու»: Ապա Հայր Անուշաւան հրաւիրեց Պատրիարք Սրբազան Հայրը, որ ըսաւ. «Այս զանգակը, յուշատու մըն է մեր ժողովուրդի տառապակոծ կեանքի որոշ մէկ դրուագին: Ան ազատագրուած զանգակն է, որ պիտի հնչէ մեր հոգիներուն մէջ,

իրել խորհրդանշող հայտի հզոր հաւատքին եւ նուիրումին: Այս անլեզու զանգակը պիտի հնչէ ամէն անգամ որ այցելումերը մօտեման հրեմ, եւ հարցնեն թէ ինչո՞ւ լեզուակ չունի: Ազատագրուած այս զանգակը իր պատմութիւնը պիտի պատմէ. հնչեղ վկան դառնալով ձայնին դէմ ամոսց որոնք ուրանալ կը փորձեն պատմական իրողութիւնը Հայկական եղեռնի, ինչպէս նաեւ յանուն հայրենի թողերուն արդար պահանջները տնաւեր սերունդներուն»:

Ապա Պատրիարք Սրբազան Հայրը Բրիտանիան Նոթլիմկի հետ վար առաւ զանգակը ծածկող շղարշը:

Ժառանգաւոր սաները երգեցին «Գովեա Երուսաղէմ» շարականը, որոն ընթացքին Պատրիարք Սրբազանը, երկաթէ ձողով մը հնչեցուց անլեզու մնացած զանգակը: Հնչուն զանգակ մըն էր, որուն դողանքներուն ալիքները խոր յուզումի պահեր յառաջացուցին ներկաներուն մտքին ու սրտին մէջ, վերապրեցնելով այն եկեղեցին, ուր այս զանգակը աղօթքի հրաւիրած է հայ հաւատացեալները:

ԱՆՈՒՇԱԻԱՆ Ծ. ՎՐԴ. ԶԶԶԱՆԵԱՆ